

Тема лекції №2

Медицина Середньовіччя

Епоха середньовіччя є проміжною ланкою між античним і новим часом, коли наука стала бурхливо розвиватися, стали робитися відкриття, в тому числі і в медицині.

Епоху феодалізму в Західній Європі ділять на три основних періоди:

- V-XI ст. - раннє середньовіччя,
- XI-XV ст. – розвинене середньовіччя,
- XV -XVII ст. - період розпаду феодального устрою або пізнє середньовіччя

Візантія

В кінці IV ст. Римська імперія розпалася на Західну і Східну частини. У 476 р Західна Римська імперія припинила своє існування. Зовсім по-іншому склалася доля Східної Римської імперії. Її столицею став давньогрецьке містечко Візантія (пізніше - Константинополь, в даний час-Стамбул).

Візантія - спадкоємиця античної культури і до XII в. була самим культурним державою Європи. До складу Візантії входили Балкани, Мала Азія, деякі райони Північного Причорномор'я, Сирія, Єгипет, Палестина.

Уявлення про лікування хвороб

Уявлення про лікування хвороб тісно зв'язувалися з зароджується алхімією - "священною наукою" про перетворення неблагородних металів в срібло і золото, отриманні філософського каменю, "панацеї" від усіх хвороб і засоби продовження життя.

В середні віки головним чином була розвинена практична медицина, якої займалися банщики-цирульники. Вони робили кровопускання, вправляли суглоби, ампутували.

Професія банщика в суспільній свідомості асоціювалася з «нечистими» професіями, пов'язаними з хворим людським тілом, кров'ю, з трупами; на них довго лежала печат знедаленої людини. У Пізніше Середньовіччя авторитет банщика-цирульника як практичного лікаря став зростати, саме до них найчастіше зверталися хворі.

Повітряно-водняні ванни безсмертя в лазнях Візантії

Орібазій із Пергама (325-403 рр.)

Склав основну енциклопедичну працю в 72 книгах "Collecta medicinalia" і другі не менш значні твори "Synopsis«(обозрение) – 9 т. та «Общедоступные лекарства»

У своїх працях він виклав сучасні йому анатомічні уявлення, приділивши увагу внутрішнім хворобам і попереджувальній медицині, розробив раціони харчування і норми життя для різних вікових груп, включив власні висновки і узагальнення.

Аецій Амідонський (502-572 рр.)

Написав твір - керівництво по медицині "Tetrabiblos" в 16 книгах. У ньому містяться відомості з праць Орібазій, Галена та ін., А також рецепти єгипетської і ефіопської медицини.

ВІЗАНТІЯ (395-1453 р.р.)

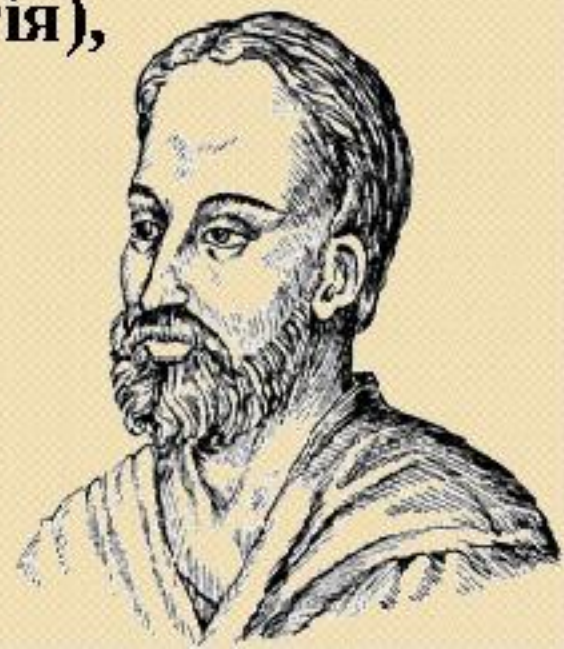
ПАВЛО з Егін

(грец. Paulos, лат. Paulus Aegineta, 625-690)

Дві великих праці: про жіночі хвороби (не збереглася) і медично-хірургічний збірник з 7 книг «Compendii medici libri septem».

Особливу цінність має шоста книга (мала хірургія, вчення про переломи, вивихи і ампутації, порожнинна, воєнна і пластична хірургія), по якій викладалась хірургія у відомих університетах епохи Відродження.

Описані в ній радикальні операції вважались класичними до XVII ст., а сам Павло Егінський вважався найсміливішим хірургом свого часу.

Александр Тралесський (525-605 рр.)

«Про внутрішні хвороби і їх лікування» -
12 томів

Детально описано нервово-психічні, очні
та кишкові захворювання (кишкові
паразити)

«..Лікар зобов'язаний відкривати
для користі людства все, що
визнає вірним на підставі
досвіду..».

Візантія

- Візантійська культура поєднувала в собі досягнення багатьох культур. Так, в IX ст. братами Кирилом і Мефодієм була винайдена слов'янська азбука - кирилиця, що поклала початок слов'янської писемності.
- Поступово чільне місце в Візантії стало займати християнство. Богослов'я підпорядкував собі і медицину. Медицина у Візантії спиралася на твори Гіппократа і Галена.

Свята Інквізиція

Сама наука була в жорстких рамках, що диктуються церквою, провідний гасло, який дав Фома Аквінський, (1224-1274):

«Будь-яке пізнання- гріх, якщо воно не має на меті пізнання Бога» і тому будь-яке вільнодумство, відступ, інша точка зору - розглядалося як єресь, і швидко і нещадно каралося «святої» інквізицією.

Лікарні:
з'явилися в Раннє
Середньовіччя, як
правило, при
церквах і
монастирях.

Вже в V ст. за статутом
св. Бенедикта
монахам, які не мали
спеціальної освіти,
ставилося в обов'язок
лікувати і доглядати
за хворими.

Лікарняна справа

Перший "чернецький монастир" (киновия) був заснований в Єгипті в 320 р колишнім римським солдатом Пахомиєм, і порядки в ньому нагадували військові (обітницю безшлюбності, слухняність, суворий фізична праця).

Огляд хворого.

Перші **ксенодохії** (монастирські притулки для калік і хворих подорожніх) - прообрази майбутніх монастирських лікарень.

Лікарняна справа

У 370 р Василем Кесарійським в м. Кесарії була побудована перша християнська лікарня. Вона нагадувала маленький місто і мала стільки будівель, скільки типів хвороб тоді розрізняли.

Лікарня в Константинополі - п'ять відділень. Загальна кількість ліжок досягало 50. Лікарня мала постійний штат лікарів-фахівців (хірургів, повитух) У кожному відділенні працювало по два лікаря. Лікарі отримували платню грошима і продуктами, але не мали права приватної практики без спеціального дозволу імператора.

Навчання медицині

- Велося при монастирях і цивільних лікарнях.

3 великих центри навчання медицині:

- Константинопольська Патріарша школа при храмі св. Софії
- Медична школа при церкві св. Апостолів.
- Школа в Охриді (Македонія).

- Медицина в школі вважалася теоретичної дисципліною.
- Медицина викладалася, як один з предметів «Семи вільних мистецтв».
- Навчання носило характер дискусії;
- Пройшовши повний курс, учні здавали іспити спеціально призначеній колегії лікарів

Медицина в арабських халіфатах

Медицина у арабів була першою серед наук

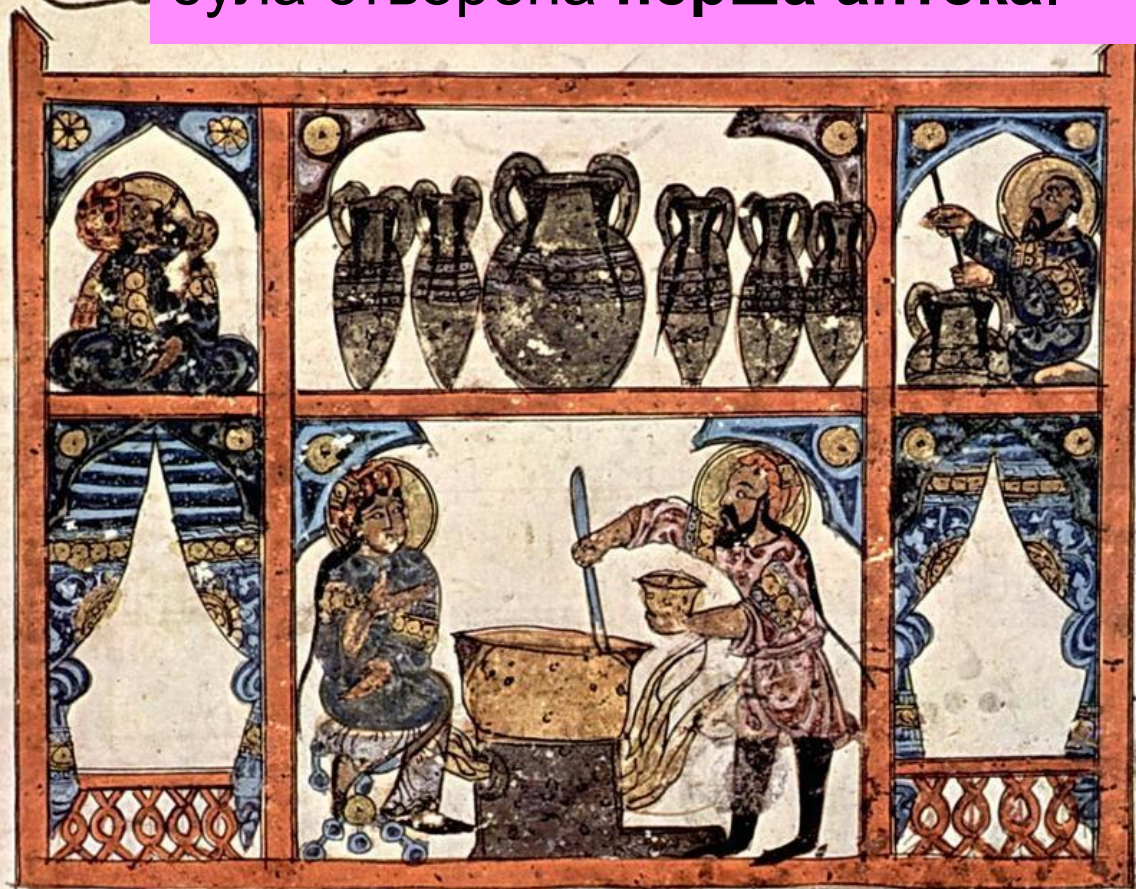
Знання складалося з 2-х частин:
знання релігії і знання тіла (тобто медицини)

Врачеватель -
професія, гідна
похвали

Розвиток фармації

Араби зіграли важливу роль в становленні і розвитку фармації та створенні фармакопеї. У 754 р в Багдаді була створена **перша аптека**.

Алхіміки народів Сходу винайшли водяну баню, перегінний куб, застосували фільтрування і отримали азотну і соляну кислоти, хлорне вапно і спирт (алкоголь). Згодом вони перенесли ці знання в Західну Європу.

Алхімік в лабораторії

Лікарняна справа

До 800 р. засновані перші лікарні в Арабському Халіфаті. До 1160 року в Багдаді налічувалося понад 60 лікарень, в Кордові - близько 50.

Лікарня в Каїрі (1284 р.)

Розташовувалася в колишньому палаці халіфа і була розрахована на 8 тис. Хворих, які розміщувалися в чоловічих і жіночих відділеннях.

Бімарістан (bimaristan)

- перша ісламська лікарня загального типу була заснована в Багдаді близько 805 р.

До 1160 року в Багдаді налічувалося понад 60 лікарень і притулків. Однією з найбільших була лікарня "ал-Мансурі" в Каїрі. Відкрита в 1284 р

بیمارستان ارغون الکاملی
بناه الأمير ارغون الکاملی ۷۵۵ھ - ۱۳۵۴م
BIMARISTAN ARGUN
ERRECTED BY ARGUN AL KAMILI
755 H. - 1354 A.B.

*Бімаристан
«Аргун» в
Алеппо, Сірія*

Розвиток анатомії в Халіфатах

Розтини людського тіла були заборонені. Лікарі розтинали тварин і вивчали праці Галена.

■ Основні відкриття:

В офтальмології - дали назви частин ока (рогівка, кришталік, склоподібне тіло), пояснили заломлення променів в середовищах ока, висунули ідею корекції зору.

Описали легеневий і коронарний кровообіг (за три століття до відкриття М. Сервета)

Макет малого кола кровообігу, описаний Ібн Аль-Нафісом

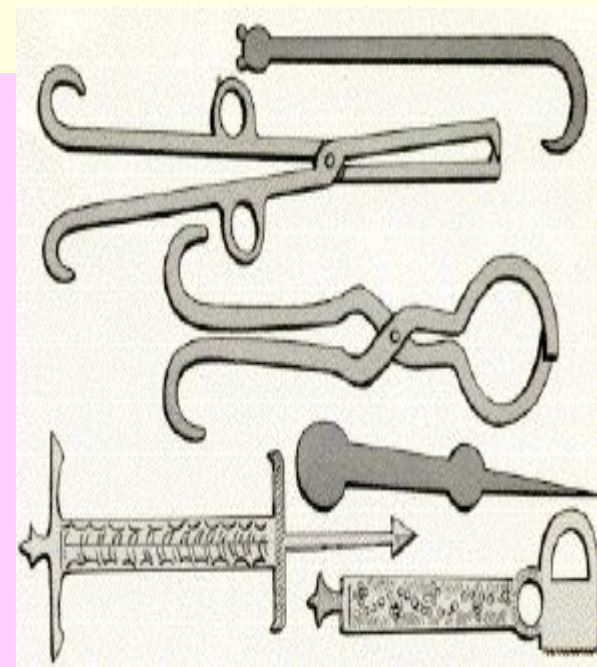
Развиток хірургії в халіфатах

У хірургії - описано понад 150 хірургічних інструментів, широко застосовувалося припікання (каутеризація).

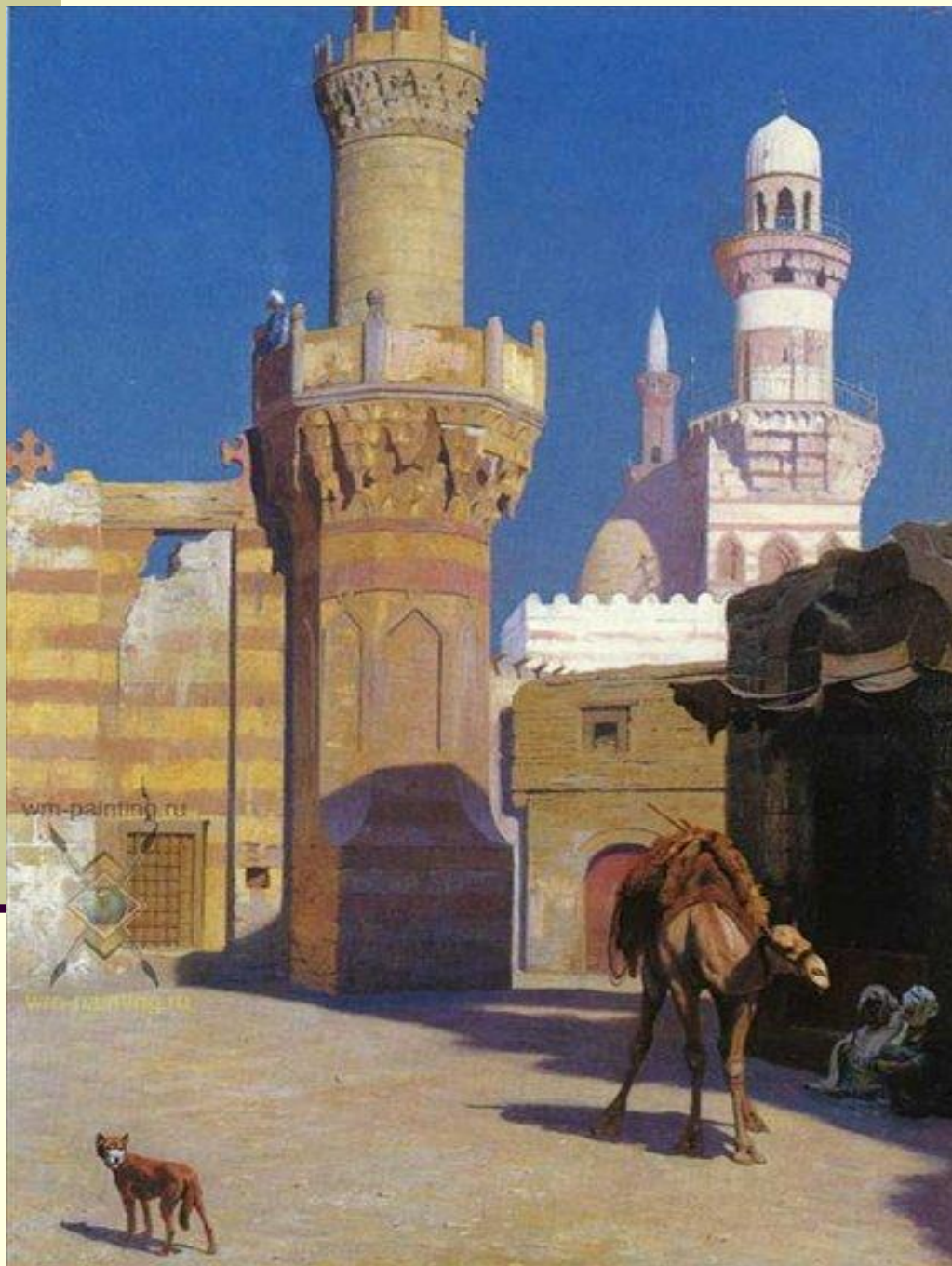
Видатний хірург арабського світу - Аз-Захраві (бл. 936-1013) - представник арабо-іспанської культури.

Склав «Трактат про хірургію і інструменти»

У 11 ст. діє перша бібліотека халіфів в Дамаску, з архівом і колекцією рукописів по алхімії, медицини, астрономії, історії, філософії, літературі. Бібліотеки стали центрами науки.

**«Палац
мудрості»** (араб.
Dar al-Hikmah),
заснований в
Каїрі халіфом ал-
Хакімом в 1005г.

Вчені, що працювали в цих наукових центрах, об'єднувалися в **«Товариства освічених»**

(Араб. Maglis al-, ulama) - прообраз майбутніх наукових товариств і академій наук, що виникли а Європі в XV11 - XV111 ст.

Медична освіта:

1. Більшість відомих лікарів арабомовного світу створювали себе самі, займаючись самоосвітою

2. Інші навчалися мистецтву лікування у своїх батьків-лікарів. Ця традиція, як правило, існувала в сім'ях християнських лікарів.

3. Інші мистецтву лікування навчалися у відомих лікарів у них вдома або в мечетях, а пізніше і в лікарнях.

4. Медичних шкіл в Халіфаті не існувало - вони з'явилися в ісламському світі досить пізно - в ХІІ столітті. (Територія Туреччини). У них брали хлопчиків у віці 15 років. Учні постійно проживали при лікарні на протязі всього періоду навчання. Навчання було як теоретичним, так і практичним.

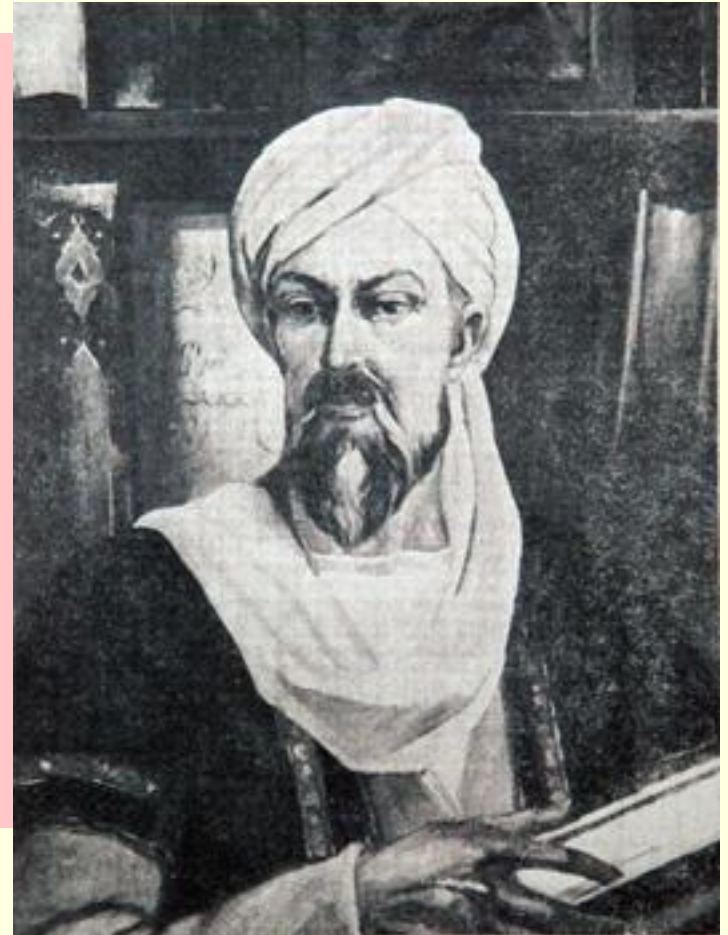
АР-РАЗІ (850 - 923)

Лікар, алхімік, філософ. Медициною почав займатися в 30 років. Його праця "Всеосяжна книга" ("Кітаб ал-Хаві") в 25 томах і праця "Про віспі і кору", де сформулював ідею про заразність цих захворювань і дав їх диференціальну діагностику. Він перший застосував вату в медицині і винайшов - інструмент для вилучення чужорідних тіл з гортані.

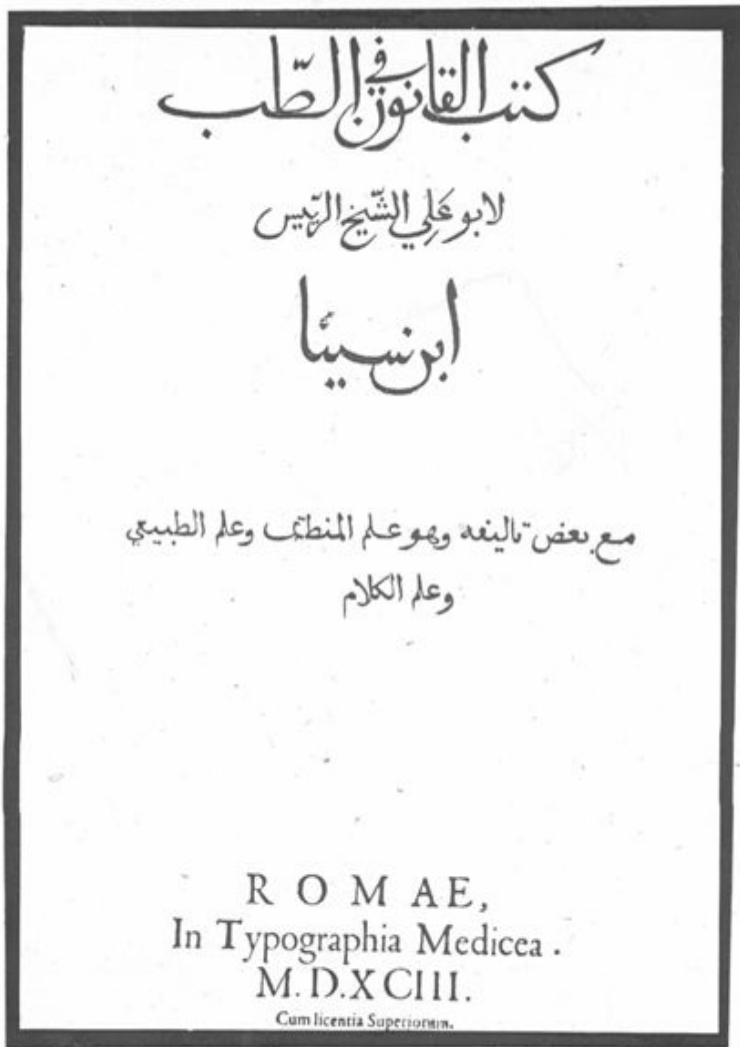

Ібн Сіна (Авіцена, 980-1037 рр.)

Самим відомим лікарем не тільки арабського світу, але й усієї епохи середньовіччя є — **Абу-Алі-аль Хусейн Ібн-Абдуллах Ібн-Сіна (Авіценна)** — народився в аулі Авшан біля Бухари, працював у Бухарі, Хорезмі, Хамадані, Ізфагані. Його праця “ Канон лікарської науки ” в 5 томах

«Канон лікарської науки»

Найбільший звід медичних знань. Він складається з п'яти томів.

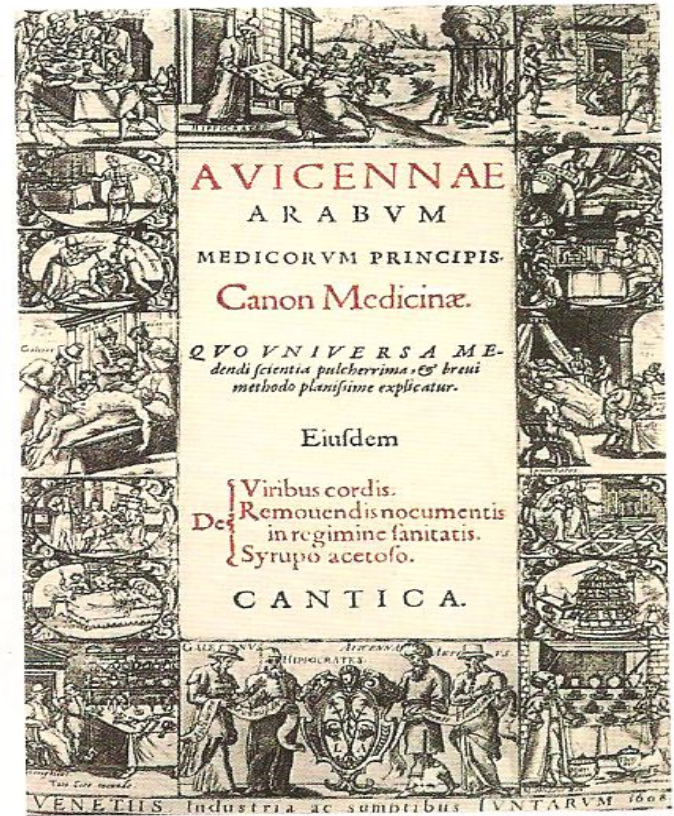
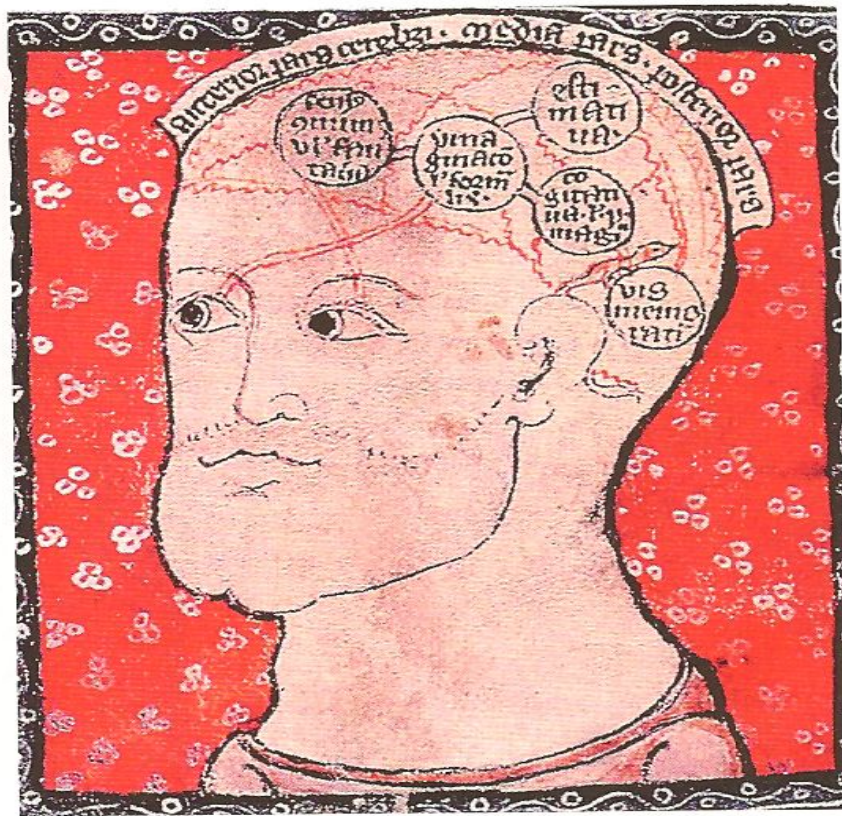
Перший - загальні принципи медицини,

Другий - дія лікарських речовин,

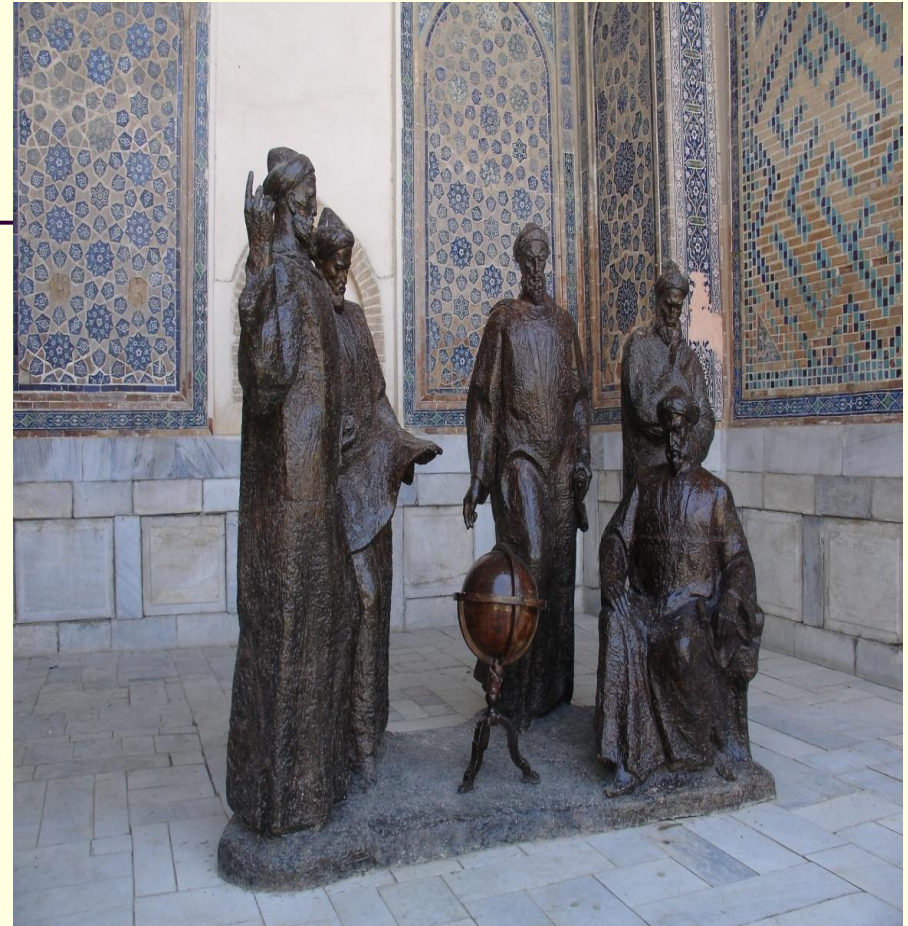
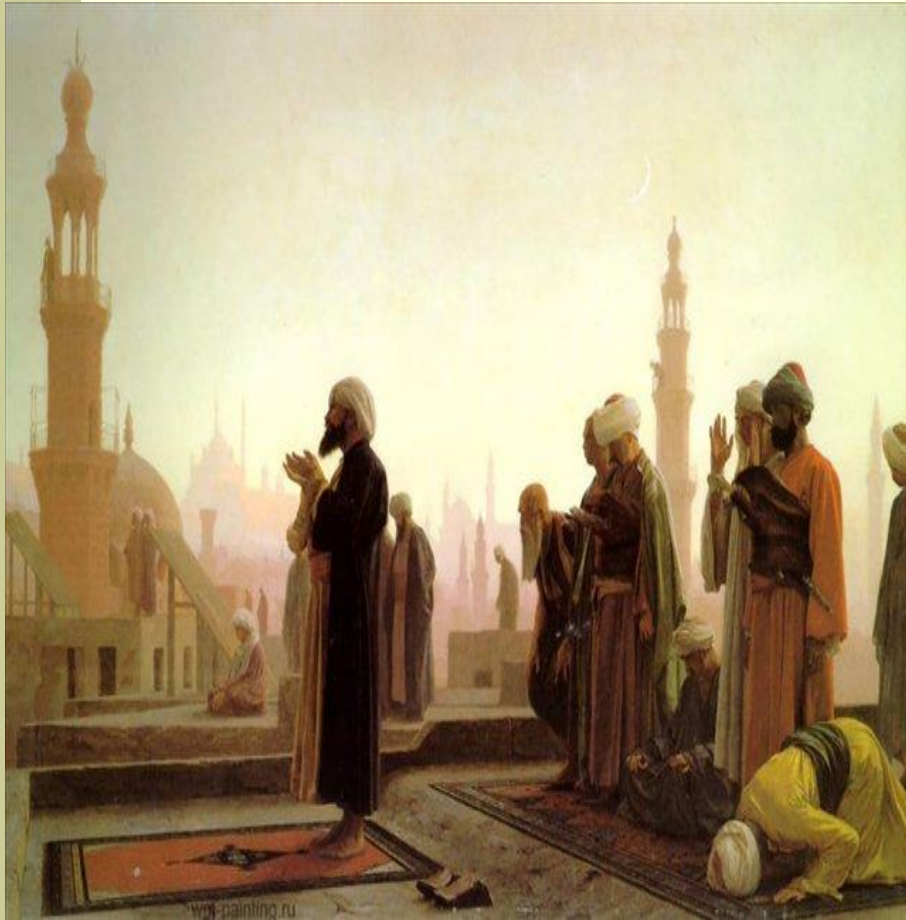
Третій - лікування внутрішніх хвороб,

Четвертий - хірургія і загальні захворювання,

П'ятий - опис рецептів і методів приготування ліків.

Ілюстрація з «Канону» латинською мовою, що відображає погляди Авіцени на функціональну будову ГОЛОВНОГО МОЗКУ

«Викресліть арабів з історії, і відродження наук в Європі відсунулося б на кілька століть»

С.Г. Ковнер

Медицина епохи феодалізму в Західній Європі.

У 476 р був позбавлений влади останній римський імператор Августул. Цією датою умовно позначається крах епохи рабовласництва в Європі і початок нової епохи - феодалізму.

Західно-європейський феодалізм, був породжений переплетенням або синтезом впливали один на одного римських і німецьких традицій (рабовласницьких, з одного боку, і общинно-родових - з іншого).

Захід довгий час відставав від феодального Сходу, де економічний і культурний підйом I тисячоліття нашої ери проходив на міцному фундаменті східно-римських і візантійських традицій

В епоху феодалізму головним ідеологічним інститутом в Європі була церква.

Згідно з твердженнями релігії знання має два рівні:

"Надприродне" (що міститься в Біблії)

"Природне" (відшукувати людським розумом і виражене в текстах Платона, Аристотеля і ін., яких церква визнавала і канонізувала).

Ідеалістична основа вчення Аристотеля склала середньовічну схоластику.

Вважалося, що хрещення і причастя теж впливають на здоров'я людини. В середні віки не було такої хвороби, проти якої не було б спеціальних благословень, закляття і т. д. Цілющими вважалися також вода, хліб, сіль, молоко, мед, крашанки.

Крім зцілення святими, були поширені амулети, які вважалися важливим профілактичним засобом.

Перша лікарня («Hôtel-Dieu») в Парижі,
збудована у 651 р.

Приймання родів. Астрологи складають для новонародженого гороскоп. XV ст.
(Франкфуртський музей).

Салернська медична школа в Італії.

Поклала в IX ст. початок
світській (немонастирській)
медичній освіті

Медична школа в Салерно,
зображена в Каноні медичних
наук Авіценни

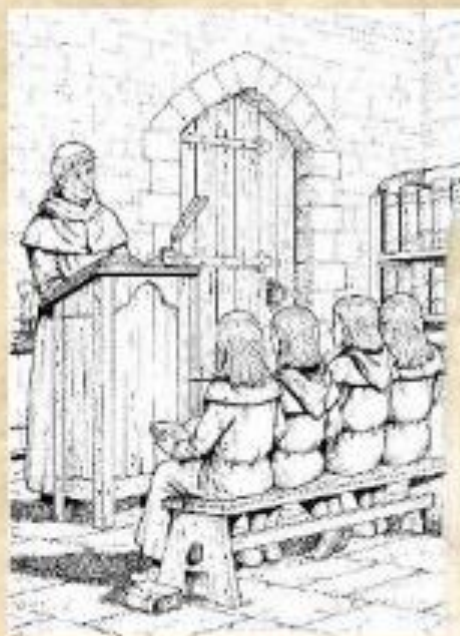
Гравюра, на якій зображено лікарів і
пацієнтів Салернської школи XI–XII
століття.

Розвиток освіти та науки

Середньовіччя знало три види шкіл:

-Нижчі школи при церквах та монастирях, підготувати елементарно грамотних духовних осіб – кліриків (латина, молитви і богослужіння).

-У середніх школах, які існували переважно при єпископських кафедрах (7 вільних мистецтв: граматика, риторика, діалектика, арифметика, геометрія, астрономія і музика)

Вища школа – «загальні науки» - університети

Університети

Найдавніші уні-верситети в Європі XII ст.:

- Па-ризький (Сорбона) ,
- Болонська юридична вища школа (Італія) ,
- Салернська медична (Італія) ,
- Оксфорд і Кем-бридж в Англії ,
- Саламанкський в Іспанії і Неаполітанський в Італії
- У XIV ст. були засновані університети в містах Прага, Кра-ків

1500 р. - 65.

Університети були незалеж-ними від місцевої влади, мали свій суд, право обирати посадових осіб. Факуль-тети очолювали декани, а університет - ректор.

Середньовічна університетська наука - схоластика.

В області медицини головним авторитетом був Гален. Слабкі сторони його вчення (про "цілеспрямованості" всіх життєвих процесів в організмі людини, про "пневму" і "надприродні сили") були зведені в релігійну догму (**галенізм** - спотворене, одностороннє розуміння вчення Галена).

Викладання в середньовічних університетах носило догматичний характер. Твори Гіпократата, Галена і Авіцени заучували напам'ять.

Панували: культ цитат, механічне заучування наукових текстів, зневага до практичного досвіду

Широко поширені були алхімія, астрологія, гороскопи, пошуки філософського каменю і віра в надприродну силу лікарських речовин.

Схоластика і медицина

Схоластика (від грец. Schole - школа) -тип релігійної філософії, що характеризується принциповим підпорядкуванням думки авторитету догмату віри.

Висловлювання поглядів, які чимось відрізнялися від визнаних догматами церкви, вважалось великим злочином - **єрессю**

Схоластика і медицина

Основні принципи схоластики сформулював **Фома Аквінський**:

- ❖ Всі знання містяться в працях авторів, визнаних церквою
- ❖ Наука зводиться вмінню виводити нижчі поняття з вищих шляхом формальної логіки
- ❖ Викладання - процес теоретичний, що виключає досвід

ХРЕСТОВІ ПОХОДИ (1095-1270 рр.)

Для Західної Європи вони мали великі культурні та економічні наслідки: з'явилися нові сільськогосподарські культури (гречка, рис, абрикоси, кавуни). Європа запозичила деякі східні звичаї (носіння бороди, обмивання рук перед їжею, гарячі лазні), стали створюватися лікарні світського типу.

Хрестові походи сприяли значному поширенню багатьох заразних захворювань.

Бичем Середньовіччя була бубонна чума.

Єдиний рецепт, який використовувало населення до XVII в., зводився до латинського раді *cito, longe, tarde*, тобто втекти з зараженої місцевості швидше, далі і повертатися пізніше.

Проказа (лепра)

Стала хворобою століття. Її вважали невиліковною і чіпкою хворобою. Прокажених виганяли з товариства і поміщали в лепрозорій (притулок для прокажених). Йому видавалася особлива сукня з чорної матерії, спеціальний капелюх з білою стрічкою і тріскачка.

Ідея ізоляції прокажених від суспільства з'явилася в VI ст., Коли ченці ордена св. Лазаря присвятили себе догляду за прокаженими. Після хрестових походів налічувалося 19 тисяч лепрозоріїв (тільки у Франції - близько 2 тисяч).

Чума

3 великі пандемії:

Перша - "чума Юстиніана" (VI ст.). Вона вийшла з Єгипту, спустошила майже всі країни Середземномор'я і трималася близько 60 років.

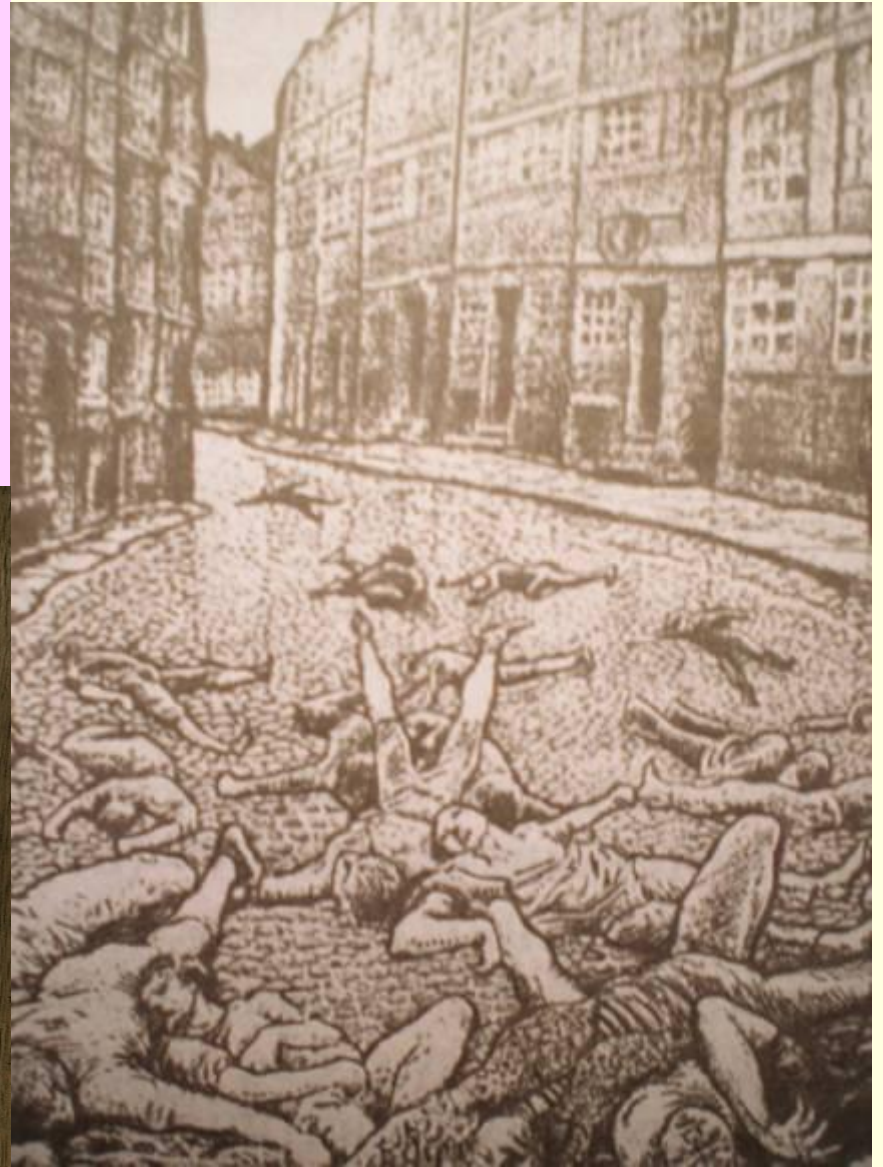
Друга - сама зловісна в історії Західної Європи - "чорна смерть" (середина XIV ст.). "Чорна смерть" в 1346-1348 рр. була завезена через Геную, Венецію, Неаполь; вона спустошила весь християнський світ.

Загибель наступала через кілька годин після зараження (в Кесарії ніхто не залишався в живих, у Венеції померло 70%, в Лондоні - 90%). Живі не встигали ховати мертвих.

Третя - пандемія чуми, почалася в 1892 р в Індії (де загинуло більше 6 млн. Чоловік, потім пройшла по іншим районам земної кулі.

Для боротьби з чумою стали застосовувати затримання людей і товарів на прикордонних пунктах протягом 40 днів, звідси термін **"карантин"** (італьян. *Quaranta*).

Перші карантини були введені в Італії в 1348 р.

Костюм чумного лікаря складався з широкополої шляпи, пташиного дзьоба, наповненого пахучими речовинами, чорного плаща, червоних окулярів і металевій палиці - ланцета. Поява на вулиці міста людини в такому вбранні свідчила про близькість Чорної смерті - чуми.

Чумний доктор, або лікар чуми

усталене в середньовічній і ренесансній Європі визначення лікаря, основним обов'язком якого було лікування хворих бубонною чумою, або «чорної смертю», особливо під час епідемій. Відмінною особливістю чумних докторів був особливий захисний костюм з оригінальною «носатий» міський, нагадує дзьоб птаха. Через специфічний зовнішній вигляд, що також надавав їм містичного ореолу, чумні доктора вплинули на європейську культуру.

Шляпа с широкими полями.

В те времена такая шляпа идентифицировала человека как доктора.

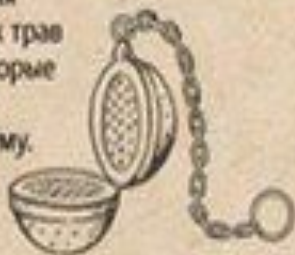
Скальпель

для вскрытия бубонов.

Кожанные перчатки.

Поммандер.

На шее носили шкатулочку для ароматических трав и веществ, которые должны были «отпугнуть» чуму.

Связка чеснока.

Для профилактики доктор постоянно жевал чеснок.

Примитивная противогазная маска в форме птичьего клюва.

В то время многим казалось, что чума распространяется из-за испорченного воздуха. Ходило поверье, что маска в виде птицы отгоняет чуму от больного и навлекает ее на одежду врача. Считалось, что глаза маски из красного стекла делали врача неуязвимым к болезни.

Клюв маски наполнялся пахучими лекарственными травами для защиты от миазмов и от вони, которая тоже могла переносить чуму. По крайней мере, травы притупляли запах незахороненных трупов, мокроты и лопнувших бубонов жертв чумы.

Лікування в Київській Русі

Періодизація та хронологія:

1. Праслов'янський або **Скіфський період** (7 - 1 ст. До н. Е.).
2. **Слов'янський період** (1 - 3 ст. Н.е.).
3. Ранньофеодальна держава **Київська Русь** (4 -12 ст. Н.е.).
4. Період перебування українських земель **під владою завойовників** (1240 - 1569 рр.).
5. Об'єднання українських земель під егідою Москви.
6. **Запорозька Січ** (1552-1775 рр.).
7. **Новий час** (падіння царизму -1917 рік).
8. **Новітній час** (Проголошення і становлення Незалежної України -1991 рік).

Серед древніх племен і народів, які заселяли південні, степові території сучасної України, найбільше пам'яток матеріальної культури залишили про себе **скіфи**.

Відомо, що скіфи, крім мистецтва військової справи, **володіли медичними знаннями**, досить передовими для їх часу

Про це свідчать матеріальні пам'ятки скіфського періоду, знайдені на нашій території. Багато методів лікування та лікувань були вперше запропоновані і ефективно використовувалися нашими предками.

Скіфські лікарі **користувалися перев'язними засобами**. Про це можна судити по зображенню на цій же вазі. Тут, серед інших сцен військового життя показана сцена, як скіф-лікар накладає на поранену ногу воїна бинт. Очевидно, він був виготовлений з конопляного або льняного волокна.

У Скіфії були фахівці зі збирання та заготівлі лікарських рослин.

Вони збирали їх для себе і для продажу в Грецію і грецькі колонії на причорноморському узбережжі.

Скіфські лікувальні трави користувалися попитом у всьому світі.

За переказами, скіфський лікар Токсарид вперше почав визначати цілющі властивості рослин, класифікувати і застосовувати їх на практиці.

Особливе місце займає **археологічна знахідка** карбованого зображення на ритуальній посудині, виявленій в 1830 р. у багатому скіфському похованні 4 в до н. е. - кургані Куль-Оба, в 6 км від Керчі.

У 1896 р. професор Зміїв Л. Ф. припустив, що на цій посудині зображено видалення зуба.

Особливості розвитку медицини в Україні та її характерні риси.

1. **Народна медицина**, емпіричний характер (цілителі, відуни)
2. **Монастирська медицина**. Діяльність лікарів-ченців та її представники: Антоній, Агапіт, Олимпій та інші.
3. **Світська медицина** та їх представники: Іван Смера, Феофіл Нонн, Симеон Сич та інші.
4. **Книжкова медицина**: книги “Фізіолог”, “Травники”, Прохладний Віртоград” та інші.
5. Організація санітарної справи.

Агапіт (? -1095), чернець Києво-Печерського монастиря, перший відомий по імені лікар (безкорисливий лічець, зцілює молитвою і зіллям).

Медицина

- Київська Русь одержала у спадок все багатство медичних знань язичництва. Волхви, знахарі, віщуни були фактично народними лікарями ("лечцями"). Лікарські рослини, "мовниці", лазні, масаж, кровопускання — все це було на озброєнні народних цілителів. Вивченням медицини й лікуванням хворих займалась онука Володимира Мономаха княгиня Євпраксія, яка склала лікарський порадник "Мазі" ("Алліма"), де розповідалось про гігієну тіла, вплив клімату на організм, про сон, лазні, гігієну матері і дитини, їжу, різні хвороби і лікування ран.

Медицина

1. відомості про діяльність ченця Києво-Печерського монастиря **Агапіта**;
2. у 1076 р. Святославу Ярославичу навіть була зроблена хірургічна операція з видалення пухлини на шиї;
3. онука Володимира Мономаха **Євпраксія** написала медичний трактат

Євпраксія
Всеволодівна

Поштова марка
з
зображенням
Агапіта
Печерського.

Ізборник Святослава 1073 р.

Сторінки з «Ізборника Святослава» 1073 року

Медична освіта в Україні

Західний напрямок:

1. 1578 - 1624 роки **Острозька школа** (Греко - слов'янський колегіум), (академія) на Волині. Заснував князь Костянтин Острозький. Перший ректор Смотрицький Герасим;

2. **Замойська академія** - навчальний заклад в Замості, заснований Яном Замойським в 1594 році. У 1669 році академія отримала статус університету. Викладав медицину Ян Урсин Недзвецький;

3. У 1773 р у Львові за указом австрійської імператриці Марії-Терези було засновано медичний навчальний заклад **Collegium Medicum** (проіснував 11 років). Викладав медицину Андрій (Анджей) Крупинський.

4. У 1784 році відкрито **медичний факультет** при **Львівському університеті** (1661 - 1905 рр ..),

5. **Цехи цирульників** (навчання 6 років): у Львові (1512р); Луцьку; Кам'янці, Києві.

6. **Краківський університет** (Заснований в 1364 р.), навчалися і студенти з України;

- Перша школа в Києві при Десятинній церкві була відкрита Володимиром Великим, ще більшого поширення набули школи за правління Ярослава Мудрого.

Десятинна церква

Юрій Котермак (Дрогобич) був першим відомим доктором...

отримав ступінь **доктора**
філософії та медицини в
Університеті м Болонья
(сучасна Італія) і згодом
викладав в Болоньї і Кракові.

Східний напрямок:

1. **Перша державна лікарська школа** в Росії була відкрита 1654 р при Аптекарському наказі (з 1632 г.) на кошти державної скарбниці (Іван Грозний);
2. **Госпітальні школи** (Петро I) перша 25 травня 1706 рік в Санкт-Петербурзі; далі в Кронштаті; Московську школу очолив Костянтин Іванович Щепін.
3. На Україні в 1787 -1797 роки - **Єлисаветградська медична школа** (нині м Кропивницький);
4. У 1755 році засновано **Київський госпіталь** і при ньому відкрилася госпітальна школа.
5. У 1663 році засновано **Києво-Могилянський колегіум**, з 1701 року - академія.

Києво-Могилянська академія

Утворена в 1701 році за ініціативою Київського митрополита Петра Могили на основі об'єднання київських Братської (засновані в 1615 р.) і Лаврської (1631 р.) шкіл за зразком західноєвропейських гімназій академічного типу.

Дякую за увагу!

